

Warszawa, 4 listopada 2024r.

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ PANI MGR KINGI JOANNY JANIK
PT.: "OCENA WYSTĘPOWANIA SYMPTOMÓW LĘKU PRZED COVID-19 WŚRÓD KOBIEC
CIĘŻARNYCH"

ROZPRAWA NA STOPIEŃ NAUKOWY DOKTORA W DZIEDZINIE: NAUKI MEDYCZNE
I NAUKI O ZDROWIU, DYSCYPLINA NAUKI O ZDROWIU

UNIwersytet Medyczny w Białymstoku

PROMOTOR ROZPRAWY: PROF. DR HAB. N.O ZDR. MATEUSZ CYBULSKI

WSTĘP

Okres pandemii COVID-19 pozostawił po sobie dług zdrowotny oraz narastające problemy psychospołeczne dotyczące całej populacji, w tym kobiet w okresie prokreacyjnym. Ciąża jest wymagającym i pełnym wyzwań okresem życia, który wymaga wysiłku fizycznego, psychicznego i przystosowania do nowej roli społecznej. Przez trwającą sytuację pandemiczną kobiety mogły odraczać decyzję o macierzyństwie. Badań dotyczących związku pandemii COVID-19 z macierzyństwem jest niewiele. Jednak badania Stepowicz (2020)¹ sugerują, że stan pandemii znacznie zwiększał ryzyko porodu przedwczesnego (około trzykrotnie), głównie z powodu obaw związanych z niewydolnością służby zdrowia. Wykazano również, że COVID-19 podczas ciąży wiąże się z wyższym odsetkiem cięć cesarskich. Ogólnie podejrzewa się, że stres psychiczny odgrywa ważną rolę we wzroście niekorzystnych wyników badań w ciąży oraz przedwczesnych porodów. W innym badaniu² Autorzy zwracają uwagę, że w dobie pandemii szczególnego znaczenia nabrała konieczność prowadzenia badań przesiewowych monitorujących potencjalne problemy ze zdrowiem psychicznym

¹ Stepowicz A, Wencka B, Bieńkiewicz J, Horzelski W, Grzesiak M. Stress and Anxiety Levels in Pregnant and Post-Partum Women during the COVID-19 Pandemic. *Int J Environ Res Public Health*. 2020 Dec 17;17(24):9450.

² Iłska M, Kołodziej-Zaleska A, Brandt-Salmeri A, Preis H, Lobel M. Pandemic-related pregnancy stress assessment-Psychometric properties of the Polish PREPS and its relationship with childbirth fear. *Midwifery*. 2021 May;96:102940.

Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH - Państwowy Instytut Badawczy

ul. Chocimska 24, 00-791 Warszawa, Polska

Tel: +48 22 54 21 400, +48 22 54 21 200

www.pzh.gov.pl, e-mail: pzh@pzh.gov.pl

Regon: 000288461, NIP: 525-000-87-32

w okresie prenatalnym lub poporodowym. Do tego potrzebne są skuteczne i rzetelne narzędzia do pomiaru stresu pandemicznego u kobiet w ciąży np. PREPS (Pandemic-Related Pregnancy Stress Scale). Polska wersja takiego narzędzia może być wykorzystywana przez lekarzy, położne, przez klinicystów do oceny konkretnych obaw doświadczanych podczas pandemii przez kobiety w ciąży oraz do identyfikacji pacjentek wymagających interwencji psychologicznych podejmowanych w celu niwelowania objawów stresu, również tego związanego z pandemią.

Tematyka dysertacji Pani mgr Kingi Joanny Janik dobrze wpisuje się w potrzebę lepszego rozpoznania zagadnienia występowania stresu psychicznego kobiet ciężarnych i kobiet w wieku prokreacyjnym w naszym Kraju w związku z pandemią COVID-19, w tym lękiem przed zakażeniem i zachorowaniem na COVID-19 w tej grupie kobiet, poznania szczegółowych czynników socjo-demograficznych i związanych z pandemią, wywołujących nasilenie objawów lękowych, oraz postaw wobec szczepień przeciw COVID-19.

Pani mgr Kinga Joanna Janik jest położną, ukończyła studia I i II stopnia na Wydziale Nauk o Zdrowiu, kierunek położnictwo. Po zakończeniu studiów w 2020r. podjęła naukę w Szkole Doktorskiej UMB. Podczas czteroletnich studiów, w 2023r. ukończyła szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologiczno-położniczego i w 2024r. rozpoczęła kolejną specjalizację – pielęgniarstwo epidemiologiczne. Ponadto od zakończenia studiów pracowała jako położna lub położna - operacyjna w kilku placówkach medycznych. Uczestniczyła w szkoleniach zawodowych.

Doktorantka jest Autorką i współautorką siedmiu publikacji, z czego w sześciu jest pierwszą Autorką. Cztery pozycje stanowią rozdziały w książkach, natomiast trzy są artykułami opublikowanymi w czasopismach medycznych indeksowanych. Łączny IF wynosi 17, 564, a liczba punktów MEiN/MNiSW: 500. Do oceny pracy doktorskiej zostały włączone dwie prace naukowe, opublikowane w czasopismach zagranicznych: Journal of Clinical Medicine oraz Vaccines, o łącznej punktacji IF wynoszącej: 12,764 oraz liczbie punktów MEiN/MNiSW: 280. Pani mgr Kinga Joanna Janik dwukrotnie brała czynny udział w konferencjach: w Białymstoku oraz w Paryżu, prezentując zagadnienia będące częścią

Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH - Państwowy Instytut Badawczy

ul. Chocimska 24, 00-791 Warszawa, Polska

Tel: +48 22 54 21 400, +48 22 54 21 200

www.pzh.gov.pl, e-mail: pzh@pzh.gov.pl

Regon: 000288461, NIP: 525-000-87-32

tematyki rozprawy doktorskiej. Ponadto, w ramach swojego udziału w Szkole Doktorskiej Pani mgr Kinga Joanna Janik zrealizowała trzy projekty naukowe, stanowiące podstawę pracy doktorskiej.

OCENA FORMALNA

Przedłożona do recenzji praca doktorska ma układ typowy dla rozprawy opartej na publikacjach. Jest manuskryptem, sporządzonym w wersji papierowej w twardej oprawie, zawierającym 56 stron łącznie ze tytułową stroną, zebranych w 15 rozdziałów. Pierwsze trzy rozdziały obejmują życiorys Doktorantki, dorobek naukowy oraz publikacje wchodzące w skład rozprawy doktorskiej. Kolejne rozdziały koncentrują się na opisanu problematyki naukowej, którą zajęła się Pani mgr Kinga Joanna Janik, w tym określeniu celu głównego oraz celów szczegółowych pracy doktorskiej, a następnie omówieniu dwóch publikacji, będących przedmiotem rozprawy, ze wskazaniem grup badanych i metodyki zastosowanej w badaniach, przedstawienia i omówienia wyników i wreszcie wniosków z badań. Ponadto Autorka umieściła rozdział pt. „Wnioski”, odnoszący się łącznie do dwóch publikacji. Jako kolejne rozdziały załączono kopie publikacji w języku angielskim, streszczenie w języku polskim oraz w jęz. angielskim. Kolejny rozdział to zebrane piśmiennictwo, obejmujące 32 pozycje, w tym 31 publikacji z ostatnich pięciu lat (2020-2024) oraz jedna publikacja starsza, z 2007r., istotna z punktu widzenia omawianego zagadnienia. Ponadto załączono kopie oświadczeń Autora oraz współautorów i Zgody Komisji Bioetycznej.

OCENA MERYTORYCZNA

Przedstawiona do recenzji praca doktorska Pani mgr Kingi Joanny Janik porusza niezwykle ważne zagadnienia dotyczące występowania stresu psychicznego pod postacią lęku przed zakażeniem i zachorowaniem na COVID-19 wśród kobiet ciężarnych i kobiet w wieku prokreacyjnym. Konsekwencje stresu psychicznego w przypadku kobiet

w wieku prokreacyjnym mogą skutkować decyzjami o odroczeniu macierzyństwa, a w przypadku ciężarnych związane były z obawami o zdrowie nienarodzonych dzieci. Fakt ten wydaje się zasadniczy z perspektywy zaplanowania i zapewnienia optymalnej opieki zdrowotnej dla ciężarnych i kobiet w wieku prokreacyjnym.

Praca napisana jest interesująco, tekst jest zwarty, konkretny, treść spójna, logiczna z użyciem języka medycznego (błędy opisałam poniżej). Praca rozpoczyna rozdział zawierający kluczowe informacje dotyczące pandemii oraz wpływu pandemii na różne sfery życia społecznego, w tym podejmowania ważnych, życiowych decyzji jak np. dotyczących macierzyństwa. W wielu przypadkach, co opisano w pracy, podejmowanie decyzji determinowały/determinują stany emocjonalne, w tym niepokój, lęk, strach, stres psychiczny o różnym nasileniu. Szczególną grupą narażoną na występowanie stresu są kobiety ciężarne i w okresie prokreacyjnym, co uzasadnione jest zmianami fizjologicznymi związanymi z ciążą.

Autorka w pracy doktorskiej, wykazała bardzo dobrą, o wysokim stopniu szczegółowości znajomość i rozumienie problematyki dotyczącej występowania stresu psychicznego pod postacią lęku przed zakażeniem koronawirusem wśród kobiet ciężarnych i kobiet w okresie prokreacyjnym. Tematyka ta była badana i pogłębiana w ramach Szkoły Doktorskiej, w której uczestniczyła Pani mgr Kinga Joanna Janik, realizując trzy projekty naukowe obejmujące tematykę występowania lęku przed COVID-19 wśród kobiet ciężarnych i postrzeganie przez ciężarne szczepień przeciw COVID-19 oraz wpływ pandemii na wybrane aspekty zachowań zdrowotnych kobiet ciężarnych.

Doktorantka prowadziła badania w grupie kobiet ciężarnych (pierwsza praca i druga) i kobiet w wieku prokreacyjnym (druga praca). Łącznie wzięło udział w badaniu 768 kobiet (173 i 595 kobiet). W pracach zastosowano badanie epidemiologiczne typu przeglądowego. Metodologia opierała się na metodzie sondażu diagnostycznego z użyciem autorskiego kwestionariusza ankiety opracowanej na potrzeby badań,

(metryczka, charakterystyka społeczno-demograficzna, czynniki stresogenne, podejście do szczepień). Ponadto wykorzystano standaryzowane skale badawcze: Inwentarz Stanu i Cechy Lęku (STAI), Inwentarz Lęku o Zdrowie (SHAI), Kwestionariusz Lęku Uogólnionego (GAD-7), w drugim badaniu zastosowano: dwie Skale Lęku przed Koronawirusem (FCV19S), Coronavirus Anxiety Scale (CAS), Skale Wskaźników Akceptacji Szczepień Przeciw COVID-19 oraz Skalę Pomiaru Postrzegania Akceptacji Szczepionek Przeciw COVID-19. Badania uzyskały zgodę Komisji Bioetycznej UMB, a uczestniczki mogły wycofać się z badania na każdym etapie trwania badania. Wyniki opracowano w oparciu o program statystyczny Statistica 13.3. Zaproponowany przez Doktorantkę i zrealizowany układ badawczy, dobór próby oraz zastosowana analiza statystyczna jest dobrze dobrana i właściwie opracowana, co pozwoliło na prawidłową interpretację wyników oraz wyprowadzenie adekwatnych wniosków.

Kwintesencją przeprowadzonej przez Doktorantkę pracy są wnioski przedstawione w postaci ogólnego wniosku wskazującego na występowanie lęku u ciężarnych umiarkowanego stopnia w zależności od użytego narzędzia badawczego, oraz czterech wniosków szczegółowych. Są one istotne nie tylko z naukowego punktu widzenia, ale zawierają wskazówki dotyczące opracowania nowych projektów szkoleniowych dla pracowników systemu ochrony zdrowia w zakresie efektywnej opieki okołoporodowej z zapewnieniem wsparcia psychologicznego w oparciu o potrzeby i wymagania, jak również zastosowania systemu zachęt do szczepień przeciw COVID-19 z podkreśleniem zalet dla przyszłych matek jak i ich nienarodzonych dzieci.

Jako recenzentka pracy jestem zobowiązana do przedstawienia uwag do pracy. Jest ich niewiele i nie umniejszają wartości merytorycznej pracy.

Jako pierwszą uwagę, do której proszę o ustosunkowanie się Doktorantki, jest kwestia tytułów rozdziału 6.1 oraz 7.1. W mojej ocenie tytuły rozdziałów „Materiał i metody” koniecznie powinien zostać zamieniony na „Grupa badana oraz metody”, podkreślając tym samym podmiotowość badanych. Określenie materiał badawczy zwykle odnosi się do rzeczowników nieżywotnych lub osobników zwierzęcych.

Kolejne uwagi dotyczą nieprawidłowych, niezrozumiałych sformułowań – błędów stylistycznych:

1. we wstępie – słowo „wyodrębnili” proponuję zamienić na: „zbadali”, „zidentyfikowali” oraz zamiast słowa „odmiany” – „warianty”
2. str. 9 zamiast: „dziesięć razy” – „dziesięciokrotnie”
3. str. 10 zamiast: „w różnych falach” – „w czasie przebiegu poszczególnych fal”, zamiast: „wpływ na lęk”- „zachowania lękowe”
4. str.13 zamiast: „stworzenie” - utworzenie”, „sporządzenie”
5. str.14 zamiast: „zakażeniem się”- „zakażeniem”, zamiast: „respondentek” „respondentki”
6. str.16 zamiast: „te same objawy” – „porównywalne objawy”
7. str. 17 zamiast „zasięgiem szczepień” – „zaszczepieniem” lub „pokryciem szczepieniami”
8. str. 17 „ przedłużającej się ciąży”, raczej „w kolejnych tygodniach ciąży”,

PODSUMOWANIE

Przedstawioną do oceny rozprawę doktorską oceniam dobrze. Pod kilkoma względami ma ona pionierski charakter, zwłaszcza w odniesieniu do podjętej problematyki, kluczowej z perspektywy zdrowia publicznego. Doktorantka wykazała bardzo dobrą orientację w przedmiocie opracowania i dowiodła umiejętności samodzielnego posługiwania się metodami naukowymi oraz sformułowała wnioski adekwatne do założonego i zrealizowanego celu. Zaletą przedłożonej do recenzji pracy doktorskiej jest aspekt poznawczy dotyczący jakości życia ciężarnych w okresie pandemii. Wnioski z pracy powinny być upowszechnione w środowisku osób zajmujących się wsparciem psychologicznym.

Rozprawa doktorska Pani mgr Kingi Joanny Janik stanowi samodzielny dorobek naukowy, który spełnia warunki określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2024.1571 t.j.)

Wnoszę zatem o dopuszczenie Pani mgr Kingi Joanny Janik do postępowania o nadanie stopnia doktora.

Prof. dr hab. n. med. i n. o zdr. Iwona Paradowska-Stankiewicz

ZASTĘPCA KIEROWNIKA

Zakładu Epidemiologii Chorób Zakaźnych i Nadzoru

Prof. dr hab. n. med. i n. o zdr. Iwona Paradowska-Stankiewicz

Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH

- Państwowy Instytut Badawczy

00-791 Warszawa, ul. Chocimska 24

Tel. +48 22 54 21 204 –sekretariat

E:mail: istankiewicz@pzh.gov.pl